

Сибірянська Ю.В.
*к.е.н., доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Григоренко А.І.
*студентка магістерської програми
«Державний фінансовий менеджмент»
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА РІВНІ МІСТА КИЄВА

Sybiryanska Yu.V.
*PhD in Economic, Associate Professor
“Kyiv National Economic Vadym Hetman University”*

Grigorenko A. I.
*Student
“Kyiv National Economic Vadym Hetman University”*

ADMINISTRATION OF THE VAT ON THE LEVEL OF KIEV

Анотація. У статті розглянуто основні аспекти адміністрування ПДВ на територіальному рівні, на прикладі міста Києва. Визначено роль досліджуваного податку та його значення у формуванні дохідної частини Зведеного бюджету України. Проаналізовано надходження ПДВ по ГУ ДФС у м. Києві та показники його відшкодування за 2014-2016 роки. Виявлено основні зміни у законодавстві, що стосуються механізму адміністрування ПДВ, також запропоновано напрямки вирішення деяких проблем, що виникають у податкових органів та платників податків під час адміністрування та справляння ПДВ.

Ключові слова: Податок на додану вартість, податки, відшкодування ПДВ, податкові надходження, Державна фіскальна служба України, Головне управління ДФС у м. Києві, контрольно-перевірочна робота, донарахування податків.

Abstract: This article considers the main aspects of VAT administration at the territorial level through the example of the city of Kyiv. The role of this tax in the formation of the revenue part of the Consolidated Budget of Ukraine has been determined. VAT revenues for the Main Department of the SFS in Kyiv and the amounts of its refund for 2014-2016 have been analyzed. The main changes in the legislation concerning the mechanism of VAT administration have been presented as well as some solutions to the problems arising for the tax authorities and taxpayers during the administration and collection of VAT have been proposed.

Key words: Value Added Tax, Taxes, VAT Refund, Tax Revenues, The State Fiscal Service of Ukraine, The Main Department of the State Fiscal Service in Kyiv, Cross-Check Activities, Reassessment of Taxes.

Постановка проблеми. Податок на додану вартість функціонує майже у 140 країнах світу та вважається одним із основних фіскальних інструментів. Так, в країнах ЄС-28 ПДВ поступається надходженнями лише прибутковому податку з громадян (аналог вітчизняного податку на доходи фізичних осіб), проте в різних країнах-членах ЄС фіскальна роль ПДВ коливається від 3,4% ВВП у Швейцарії до 13% ВВП у Хорватії [8]. В Україні ПДВ є основним бюджетоутворюючим податком, який повністю надходить до Державного бюджету. Починаючи з 2014 року фіскальна роль ПДВ почала зростати і його частка у ВВП збільшилась з 8,8 % ВВП у 2013 році до 9,9 % ВВП у 2016 році. За офіційними даними ДКСУ з 2011 по 2016 роки номінальні надходження ПДВ зросли майже в 2 рази, що частково зумовлене змінами в механізмі його адміністрування (запровадженням з 01.02.2015 року системи електронного адміністрування ПДВ (відповідно до ст. 201 ПКУ) із використанням спеціального ПДВ-рахунку, відкритого для кожного платника в органах Державної казначейської служби), а також інфляцією, досить високою основною ставкою податку, введенням 7% ставки ПДВ на лікарські засоби, часткове скасування спеціального режиму ПДВ для сільськогосподарських виробників (що додатково забезпечило 8,8 млрд грн надходжень податку у 2016 році). Складність ПДВ з точки зору контролю за повнотою його сплати до бюджету, а також пов'язана з цим проблема високого рівня ухилення від оподаткування, існування «податкових ям» та «податкових скруток» по ПДВ, призводить до неповної реалізації фіскального потенціалу цього податку.

Як вже зазначалось, механізм адміністрування та справляння ПДВ зазнає періодичних змін, що обумовлюють постійну трансформацію існуючої в країні податкової системи з метою наближення її до європейських стандартів. Система органів

ДФС України поділяється на два рівні: центральний та регіональний.[3] Оцінка ефективності механізму адміністрування саме на регіональному рівні дозволить виявити чинники девіантної поведінки платників, усунення яких сприятиме налагодженню діалогу між платниками податків та фіскальними органами, що підвищить фіскальну ефективність податкової системи в цілому. Тому здійснення аналізу ефективності адміністрування ПДВ на рівні Головного управління ДФС у м. Києві, як одного з найважливіших територіальних органів ДФС України, є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем механізму адміністрування та справляння ПДВ перебувають в центрі уваги значної кількості вітчизняних науковців, серед яких: К. Безверхий, А. Ільницька, Л. Коваленко, В. Коротун, Л. Матвійчук, О. Тимченко, В. Опарін, А. Пислиця, К. Проскура, В. Федосов, С. Шевченко та інші. Проте, враховуючи останні зміни в податковому законодавстві зумовлені попередніми податковими реформами, та враховуючи високу концентрацію місця реєстрації платників на території м. Києва, актуальними є питання оцінки ефективності механізму адміністрування ПДВ в ДФС у м. Києві, тим більше, що питанням адміністрування та справляння ПДВ на територіальному рівні науковцями приділяється недостатньо уваги.

Метою статті є оцінка рівня сплачуваності ПДВ суб'єктами господарювання м. Києва у 2014 – 2016 роках, а також розробка пропозицій щодо підвищення ефективності роботи ДФС у м. Києві на засадах публічно-приватного партнерства.

Результати дослідження. Діючому в Україні механізму справляння та адміністрування ПДВ притаманні певні недоліки, що й обумовлює постійний інтерес до цього питання. Ряд проблем пов'язані податком на додану вартість стосуються його відшкодування та сплаті до бюджету. Більшість науковців та практиків вважають, що в Ук-

Таблиця 1.

Податкові надходження та надходження ПДВ по Україні та на регіональному рівні, 2014-2016 рр. (млн. грн.)

	Роки			Середнє значення	Середній абсолютний приріст	Середній темп приросту, %
	2014	2015	2016			
Податкові надходження по Україні в цілому	367 512,00	507 636,00	650 782,00	508 643,33	141 635,00	33,16
у т.ч. надходження ПДВ по Україні	139 024,00	178 452,00	235 506,00	184 327,33	48 241,00	30,17
Податкові надходження, що контролюються ГУ ДФС м. Київ	36 222,10	50 032,00	53 843,90	46 699,33	8 810,90	22,87
у т.ч. надходження ПДВ по ГУ ДФС м. Київ	12 601,10	16 972,00	16 943,80	15 505,63	2 171,35	17,26
Частка податкових надходжень ГУ ДФС м. Київ у загальній сумі податкових надходжень по Україні в цілому, %	9,86	9,86	8,27	-	-	-
Частка надходжень ПДВ з ГУ ДФС м. Київ у загальній сумі надходжень ПДВ по Україні в цілому, %	9,06	9,51	7,19	-	-	-

Джерело: Розраховано авторами за даними [2, 7]

раїні існує проблема конфронтації інтересів податкових органів та економічних суб'єктів, і відсоток громадян, які довіряють фіскальній службі коливається на рівні 20 – 25%[4].

Платники м. Києва мають вагоме фіскальне значення для Державного бюджету, так як лише ГУ ДФС у м. Києві забезпечує майже 10% суми податкових надходжень і більше 9% сум надходжень ПДВ, що видно з даних таблиці 1.

Оцінку ефективності механізму адміністрування та справляння податку на додану вартість розпочнемо з аналізу надходжень цього податку до Зведеного бюджету, яка забезпечується роботою ГУ ДФС м. Київ. Динаміка зменшення частки надходжень податків і зборів, що контролюються ГУ ДФС м. Київ, у загальній сумі сплачених податків зумовлена зменшенням суми надходжень ПДВ по ГУ ДФС м. Київ. Причин для такого зменшення надходжень може бути кілька: - збільшення частки надходжень ПДВ та інших податків і зборів від інших регіонів України, що є наслідком запровадження електронного адміністрування ПДВ (відповідно до ст. 201 ПКУ) із використанням спеціального ПДВ-рахунку, відкритого для кожного платника в органах Державної казначейської служби, а також реєстрації податкових накладних/розрахунків в Єдиному реєстрі податкових накладних, що обмежується сумою, розрахованою за встановленою формулою, визначеною пунктом 200 прим. 1.3 статті 200 прим. 1 ПКУ [1]. Станом на 01.01.2016 платниками було відкрито 288,2 тис. ПДВ-рахунків. У 2016 році їх кількість зросла ще на 88,8 тис. переважним чином за рахунок додаткових електронних рахунків для с/г виробників, що обрали спецрежим оподаткування (за даними Звіту про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2016 рік). Крім того, з 1 січня 2015 року сума ПДВ може бути включена платником до податкового кредиту лише по факту реєстрації податкової накладної у Єдиному реєстрі податкових накладних (п. 198.6 ПКУ),

- існуванням певних недоліків в механізмі адміністрування ПДВ саме на рівні Головного Управління ДФС м. Київ.

Надходження ПДВ по ГУ ДФС м. Київ протягом досліджуваного періоду мають тенденцію до зростання. У 2014 році надходження ПДВ становили 12 601,1 млн. грн., у 2015 – 16 972,0 млн. грн., а у 2016 вже 16 943,8 млн. грн. Зменшення частки надходжень ПДВ від ГУ ДФС м. Київ зумовлено не зменшенням надходжень самого податку, а значним збільшенням податкових надходжень в цілому по країні, з 367 512 млн. грн. у 2014 році до 650 782 млн. грн. у 2016 році, тобто майже в 2 рази. Зростання податкових надходжень, і в тому числі ПДВ, є наслідком таких дій з боку ГУ ДФС у м. Києві:

1. Аналіз відповідності динаміки розвитку економіки міста темпам змін обсягів сплачених податків та зборів;

2. Постійному аналізу макроекономічних показників м. Київ, виявленням основних тенденцій;

3. Здійсненні щоденного аналізу стану надходжень до державного, зведеного та місцевих бюджетів.[2]

Темп приросту податкових надходжень по ГУ ДФС м. Київ є не набагато меншим за загальноукраїнський показник, що у свою чергу свідчить про збалансованість податкових надходжень Зведеного бюджету України, в той самий час, темп приросту надходжень ПДВ по країні в цілому та по ГУ ДФС різняться майже у 2 рази, що пов'язано із можливістю охопити більшу частину платників податку при розрахунку надходжень ПДВ по Україні.

Кількість платників податків ГУ ДФС м. Київ на 2016 рік – 535 тисяч осіб, що становить 16,5% від загальної кількості платників податків по Україні в цілому. Це свідчить про достатньо значний обсяг роботи для державних службовців, при обслуговуванні зазначеної кількості платників. В ГУ ДФС платниками податків можуть виступати юридичні або фізичні особи-підприємці. Найбільшою є частка зареєстрованих юридичних осіб – платників (58%). Кількість платників ГУ ДФС м. Київ має позитивну тенденцію до збільшення, як і кількість зареєстрованих платників податків по Україні. Кількість платників ПДВ ГУ ДФС у м. Києві збільшилась на 6 850 осіб протягом 2016 року. У структурі платників ПДВ частка юридичних осіб у 2016 році є найбільшою – 97%, і лише 3% - це ФОП (табл. 2).

Таблиця 2.

Кількість платників ПДВ, зареєстрованих в ГУ ДФС м. Київ, 2014-2016 рр.

	Роки		
	2014	2015	2016
Кількість платників ПДВ по Україні, осіб	234 200	219 700	233 300
Кількість платників ПДВ ГУ ДФС м. Київ, осіб	63 671	63 150	70 000
Частка платників ПДВ ГУ ДФС м. Київ, %	27,19	28,74	30,00

Джерело: Розраховано авторами за даними Державної фіскальної служби України.

Збільшення кількості платників у м. Києві пов'язано із застосуванням спрощеної системи сплати ПДВ, завдяки введенню в дію електронного кабінету платника податків та перереєстрацією платників зі східних регіонів України.

Зростаючу тенденцію має не тільки кількість платників, а й такий негативний фактор, як сума

податкового боргу з ПДВ. Сума податкового боргу по Україні у 2016 році становить 69 097,70 тис. грн., в той час як сума податкового боргу Київської області, згідно Звітів ГУ ДФС у м. Києві, становить 1 898,8 тис. грн. або 3% від загальної суми. Сума погашеного податкового боргу по ГУ ДФС у м. Києві за 2016 рік дорівнює 1 222,20 млн. грн., або 64% від загальної суми боргу Київської області. Проте, сума погашеного податкового боргу по Україні дорівнює 14 900 млн. грн., що майже у 12 разів більше за аналогічний показник Київської області. В цілому, у 2016 році Головним управлінням ДФС було погашено 64% суми основного податкового боргу. Такі результати є наслідком реформування підрозділів аудиту ГУ ДФС, що у свою чергу призводить до збільшення ефективності перевірок та можливості збільшувати надходження до ЗБУ у рахунок погашення податкового боргу.

Податковий борг є не єдиною проблемою при адмініструванні ПДВ, не менш важливим є питання втрат бюджетів від надання пільг, перелік яких в нашій країні є достатньо широким (рис. 1.)

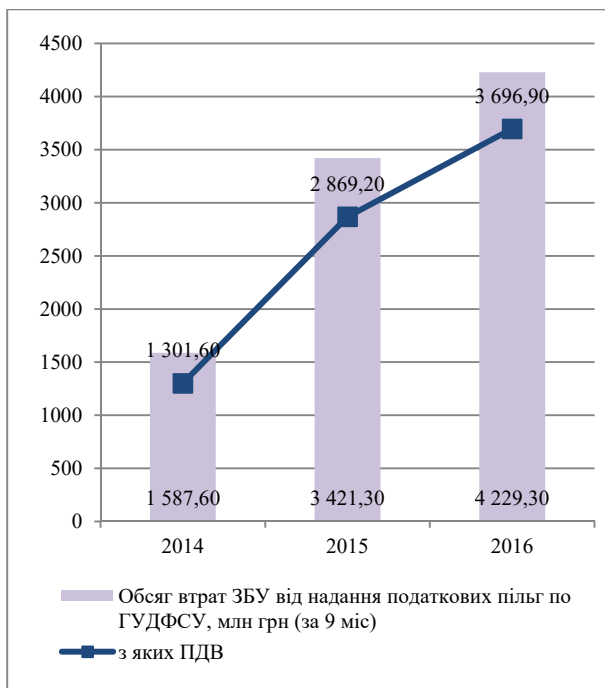

Рисунок 1. Динаміка зміни обсягу втрат ЗБУ від надання податкових пільг по ГУ ДФС у м. Києві, 2014 - 2016 року.

Джерело: Побудовано авторами за даними [2]

Обсяги втрат ЗБУ від надання податкових пільг є значними, в тому числі за рахунок надання пільг з ПДВ. Як видно з рисунку, втрати бюджету від надання пільг із ПДВ є найбільшими і становлять 87,4% у 2016 році, що говорить про недосконалу нормативну базу у частині широкого переліку пільг для платників ПДВ. Протягом 2014 – 2016

років втрати ЗБУ збільшувались у середньому на 3 079,4 млн. грн., а з ПДВ – на 2 622,57 млн. грн. Причиною для постійного зростання є не тільки значна кількість пільг, а й наявність схем «оптимізації» при сплаті ПДВ. Такі схеми не обов'язково є протизаконними, вони, скоріше, орієнтовані на недосконалість нормативно-правової бази і можливість застосування пільг при сплаті ПДВ тими категоріями платників, які по факту не мають на них права. Вирішення цієї проблеми полягає у перегляді самого підходу до пільгових режимів оподаткування ПДВ, скороченням пільгових категорій та покращенням контролю з боку фіскальних органів за правомірністю використання тих чи інших пільг платниками ПДВ.

Не менш важливим аспектом при оцінці ефективності механізму адміністрування та справляння ПДВ на рівні ГУ ДФС у м. Києві є відшкодування ПДВ. Сума бюджетного відшкодування протягом останніх 10 років має стрімку тенденцію до збільшення. У 2016 році платникам ПДВ було відшкодовано 94 405,00 млн. грн., в тому самому ж році платники ПДВ у м. Київ отримали відшкодування у розмірі 6 604,60 млн. грн., тобто 7% від загальної суми відшкодованого по Україні ПДВ.

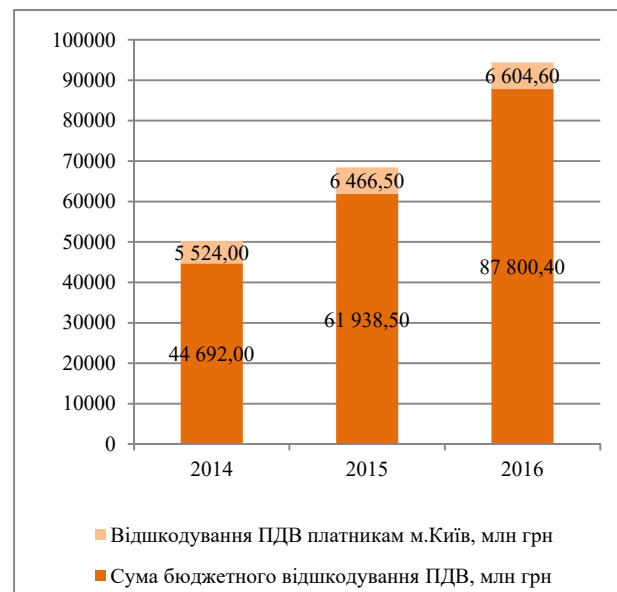

Рисунок 2. Динаміка зміни суми відшкодування ПДВ платникам м. Київ, 2014-2016 рр.

Джерело: Побудовано авторами за даними [2]

Темпи приросту зміни обсягу відшкодування ПДВ у ГУ ДФС у м. Києві становив 17,06% у 2015 році та 2,14% у 2016 році. А темпи приросту відшкодування ПДВ по всій країні за аналогічні періоди були такими: 38,6% та 41,7%. Наведені дані свідчать про випереджальний темп приросту відшкодування на макрорівні. Як наслідок, ми маємо зменшення частки відшкодування платникам

м. Київ з 12% у 2014 році до майже 8% у 2016. Зростання сум бюджетного відшкодування ПДВ можна вважати наслідком ефективної роботи ДФС та проведенням результативної КПР.

Для здійснення постійного контролю за платниками податків та за дотриманням податкового законодавства ГУ ДФС у м. Києві здійснює контрольно-перевірочну роботу, інструментом якої є перевірки. Впродовж 2016 року ГУ ДФС у м. Київ було проведено 6 882 перевірки, що майже на 3 000 менше ніж за попередній рік. Зменшення кількості перевірок можна розглядати як наслідок зростання ефективності роботи податкових органів та державних службовців. Таким чином зростає ефективність однієї перевірки: у 2016 році однією перевіркою донараховано податкових зобов'язань в 1,7 разів більше, ніж у попередньому. До основних показників здійснення контрольно-перевірочної роботи фіскальними органами належать такі показники: кількість проведених перевірок, донарахування узгоджених податкових зобов'язань в результаті здійснення КПР та зменшення ПДВ за підсумками КПР.

В останні роки увага ГУ ДФС у м. Києві була зосереджена на підвищенні якості КПР та зменшенні часу на її проведення. У частині адміністрування ПДВ проводилась відповідна робота з упередження відшкодування безпідставно заявлених сум ПДВ, як наслідок – зменшено відшкодування ПДВ на загальну суму 1060,5 млн. грн.

Важливим показником для оцінки ефективності механізму адміністрування та справляння ПДВ є відношення донарахованих сум до кількості проведених перевірок, а також сума надходжень ПДВ, що припадає на одну перевірку. У таблиці 3 наведені відповідні дані КПР ГУ ДФС у м. Києві.

Таблиця 3.

Результати контрольно-перевірочної роботи ГУ ДФС у м. Київ, 2014-2016 рр.

Показники	Роки		
	2014	2015	2016
Кількість проведених перевірок	7 453	9 714	6 882
Донараховано податкових зобов'язань в результаті перевірок, млн. грн.	6 861,30	1 241,50	3 463,20
Середня сума донарахованих податкових зобов'язань на одну перевірку, млн. грн.	0,92	0,13	0,50
Узгоджено податкових зобов'язань в результаті КПР, млн. грн.	2 632,20	1 617,40	2 216,40
Донараховано узгоджених податкових зобов'язань однієї перевіркою, тис. грн.	-	467,00	783,00
Середня сума надходжень на одну планову перевірку, млн. грн.	-	619,00	853,00

Джерело: Розраховано авторами за даними [2]

Як видно з даних таблиці, середня сума донарахувань на одну перевірку протягом останніх років зменшувалась з 0,92 млн. грн. у 2014 році до 0,50 млн. грн. у 2016. Таке зменшення пов'язано із скороченням власне кількості перевірок, а також зменшенням донарахованих податкових зобов'язань майже удвічі. Варто зазначити, що у 2016 році відбулось зменшення надходжень ПДВ за підсумками КПР на 1 060,50 млн. грн. Для оцінки результатів КПР ГУ ДФС у м. Київ порівняємо результати із аналогічними показниками по Україні. Сума донарахувань узгоджених податкових зобов'язань однією перевіркою протягом 2011-2016 років збільшувалась з 0,08 млн. грн. до 0,33 млн. грн. відповідно, в тому числі за рахунок основного платежу ПДВ.

Результати діяльності органів ДФС не є повністю прозорими, що ускладнює процес здійснення аналізу надходжень основних податків та оцінки ефективності механізму їх адміністрування, зокрема мова йде про адміністрування ПДВ. Статистичні показники діяльності служби не завжди публікуються, є неповними та демонструють лише позитивні моменти в роботі служби. Зокрема, відсутня інформація щодо:

- стану запровадження системи електронного адміністрування ПДВ (кількість звернень платників до ДФС України щодо технічних проблем, кількість та оцінка невідповідностей, результати тестування системи, розрахунки впливу системи електронного адміністрування ПДВ на виконання бюджету та економіку країни в цілому);
- кількості відмов у реєстрації податкових накладних із зазначенням підстав;
- кількості платників, яким було заблоковано подання електронної звітності або реєстрацію податкових накладних;
- стану та динаміки виконання індикативних показників надходження платежів до бюджету в розрізі всіх податків і зборів (а не тільки тих, які виконані), а також в розрізі регіонів.[5]

Реформування фіскальної служби у 2016 році сприяло збільшенню прозорості інформації та покращенню діалогу між платниками податків та державою, в обличчі ДФС. У свою чергу це призвело до збільшення довіри платників до працівників фіскальних органів. Проте, зроблених кроків недостатньо для вирішення усіх проблем, що на даний час існують у фіскальній службі.

Висновки. Проведений у статті аналіз свідчить про вагоме значення ГУ ДФС у м. Києві у наповненні дохідної частини Зведеного бюджету України за рахунок сплати ПДВ платниками, а також за рахунок проведення належної контрольно-перевірочної роботи, внаслідок якої збільшується сума донарахування ПДВ. У питанні адміністрування ПДВ проблемним залишається аспект електронного адміністрування, який вдало використо-

вустється у 76 країнах світу, в яких запроваджено ПДВ. Україна має прагнути максимального скорочення часу на обробку інформації, повної автоматизації процесу адміністрування за рахунок збільшення кількості АІС та зменшенню людського фактору у процесі адміністрування ПДВ. Простота та швидкість сплати ПДВ важлива через можливість покращення економічного середовища для ведення бізнесу, залучення інвестицій та швидшому переміщенню капіталу в умовах глобалізаційних процесах.

Подальше вдосконалення механізму адміністрування та сплати ПДВ важливе не лише через євроінтеграційні процеси, що панують в нашій країні в останні роки. Як відомо, в європейських країнах запроваджено спільну систему ПДВ, проте, навіть уряди країн-членів ЄС наголошують про неможливість повної уніфікації податкових систем різних країн, в першу чергу через політичний фактор. Процес реформування ПДВ у Європі має такі властивості:

1. «Простота»: платник податків, що працює в межах ЄС, керується єдиним набором зрозумілих та простих правил стосовно ПДВ – Кодекс ПДВ ЄС;

2. «Ефективна і нейтральна система»: запровадження ширшої бази оподаткування, а також виконання принципу оподаткування за стандартною ставкою, сприятиме більшим надходженням за менших витрат, чи альтернативно дозволить знизити стандартну ставку з нейтральним впливом при цьому на суму надходжень;

3. «Зрозуміла і захищена»: сучасні методи контролю та стягнення ПДВ повинні максимізувати фактично отримані надходження та обмежити, наскільки це можливо, ухилення та шахрайство.[6]

В досвіді оподаткування ПДВ в країнах ЄС немає нічого неможливого для запровадження його в Україні. Проте, у нас існує ряд перепон на шляху до запозичення світового досвіду, серед яких варто виділити: низька культура оподаткування, яка проявляється у нерозумінні більшою частиною населення важливості своєчасної та повної

сплати податків до бюджету; неефективна та досить тривала процедура адміністрування ПДВ, яка тягне за собою велику кількість затраченого часу на обробку інформації та подання платником податкових декларацій; низький рівень диференціації ставок з ПДВ, що у свою чергу гальмує розвиток економіки та залучення інвестиційного капіталу; недієві фінансові санкції за порушення податкового законодавства у частині ПДВ, що стимулює платників-шахраїв до використання схем ухилення від сплати ПДВ. Вирішення кожної з зазначених проблем наблизить нашу країну до європейського рівня життя та допоможе зробити крок для подальшого реформування податкової системи не лише у частині ПДВ. Реформування податкової системи у частині справляння та адміністрування ПДВ є поетапним, проте не має розтягуватись більш ніж на 5 років. Певного часу займе не тільки прийняття відповідних законів та внесення змін до нормативно-правових актів, а й адаптаційний період, за який платники ПДВ матимуть нагоду не лише ознайомитись із нововведеннями, а й звикнути до них.

В той самий час, важливо уникнути помилок сліпого копіювання правил і норм розвинутих країн, без урахування важливості їх адаптації до українських реалій. Тобто, при розробці короткострокових новацій потрібно орієнтуватись на інші макроекономічні показники, такі як: ВВП країни та його прогнозні значення, інфляційні процеси, результати запровадження в дію інших реформ, які можуть прямо чи опосередковано торкнутись платників, інше. Дуже великий крок у реформуванні податкової системи Україна зробила у 2016 році, проте зміни незавершені, податкова система й надалі потребує реформування, перегляду існуючих парадигм, а отже у короткостроковій перспективі можна казати про зменшення відмінностей між фіскальною системою України та європейських країн, що у свою чергу стане позитивним кроком для нашої країни, призведе до пожвавлення інвестиційного клімату та зростанню іноземного капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-17. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed2010101202>
2. Звіт ГУ ДФС у м. Київ «Про виконання Плану роботи на 2014 – 2016 рік».
3. Федотов О.П. Концепція реалізації Державної політики у сфері державної митної справи підрозділами та органами митного спрямування Державної фіскальної служби України // Федотов О.П. / Юридична наука - №7. – 2015р. – с.52-63.
4. Абрамова А.С. Проблематика податкового адміністрування та шляхи вирішення / А.С. Абрамова // Молодий вчений. - №12 (40). – 2016. – с.619-622.
5. Дроговоз Ю. Як та навіщо реформувати Державну фіскальну службу України. // Дроговоз Ю., Черніков Д. / Європейський інформаційно-дослідницький центр – Київ. – 2015.
6. Повідомлення комісії європейському парламенту, раді та європейському економічно-соціальному комітету про майбутнє ПДВ «Рух до простішої, більш зрозумілої та ефективної системи ПДВ, спеціально пристосованої до єдиного ринку» [Електронний ресурс] // Міністерство юстиції України. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua/file/32588.
7. Офіційний сайт Державної казначейської служби України <http://www.treasury.gov.ua/>
8. Eurostat. Government revenue, expenditure and main aggregates – Available from: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>